

ประโยค ป.ธ.๘
แปล มคอเป็นไทย
สอบ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๗

๑. ตา ปเนตา จริยา กีนีทานา กถญจ ชานิตพพ์ อัย ปุคฺคโล รากจรีโต อัย
 โทสาทีสุ อณฺเฏตรจรีโตติ กิจริตฺตสฺส จ ปุคฺคลสฺส กิ สปปายนฺติ ฯ ตตร ปุริมา ตาว ติสฺโส
 จริยา ปุพฺพาจิณฺณนิทานา ธาตุโทสนิทานา จาติ เอกจฺเจ วทนฺติ ฯ ปุพฺเพ กิร อิกฺขปฺปโยค-
 สุกกมฺพหุโล รากจรีโต โหติ สคฺคา วา จวิตฺวา อิกฺขปฺปนโน ปุพฺเพ เจทนเกทนวทพฺนธ-
 เวรกมฺพหุโล โทสจรีโต โหติ นิรยนาถโยนินิ วา จวิตฺวา อิกฺขปฺปนโน ปุพฺเพ มชฺชปานพฺุโล
 สุตปริปฺจูฉาวินิโน จ โมหจรีโต โหติ ติรจฺฉานโยนินิ วา จวิตฺวา อิกฺขปฺปนโนติ เอว
 ปุพฺพาจิณฺณนิทานาติ วทนฺติ ฯ ทวินํ ปน ธาตุณํ อุสฺสณนตฺตา ปุคฺคโล โมหจรีโต โหติ
 ปจฺวีธธาตุยา จ อาโปธธาตุยา จ อิตฺราสํ ทวินํ อุสฺสณนตฺตา โทสจรีโต สทฺพาสํ สมตฺตา
 รากจรีโตติ โทเสสุ จ เสฆฺหาริโก รากจรีโต โหติ วาตาริโก โมหจรีโต เสฆฺหาริโก วา
 โมหจรีโต วาตาริโก รากจรีโตติ เอว ธาตุโทสนิทานาติ วทนฺติ ฯ ตตฺถ ยสฺมา ปุพฺเพ
 อิกฺขปฺปโยคสุกกมฺพหุลาปิ สคฺคา จวิตฺวา อิกฺขปฺปนนาปิ จ น สทฺพเพ รากจรีตาเยว โหนฺติ
 อิตฺเร วา โทสโมหจรีตาเยว ธาตุณญจ ยถาวุตเตเนว นเยน อุสฺสทนินโย นาม นคฺคิ
 โทสนินเย จ รากโมททวยเมว วุคฺคํ ตมฺปิ ปุพฺพปาววิรุทฺธเมว สทฺธราชริยาทีสุ จ เอกิสฺสาปิ
 นิทานํ น วุคฺคตฺตเมว ตสฺมา สทฺพเมตฺตํ อปริจฺฉินฺนวจนํ ฯ อัย ปเนตฺถ อฏฺฐกถาจริยานํ
 มตฺตานุสาเรณ วินิจฺฉโย ฯ

(วิสุทธิธรรมรศ ภาค ๑ กมฺมฏฺฐานคฺคกถาณินิทฺถสฺส หน้า ๑๒๕-๑๓๐)

๒. จุณฺณโตติ อิมสฺมิ ทิ สรีเร มชฺฌนิเมเน ปมาเนเน ปริคฺคยฺหามาณา
 ปรมานูเกทสยฺจฺจุณฺณา สุขุมรชฺชวฺตา ปจฺวีธธาตุ โทถมมตฺตา ลินฺยา ฯ สตา ตโต อุปทฺถมปฺปมาณาย
 อาโปธธาตุยา สงฺคหิตา เตโชธธาตุยา อนุปาลิตา วาโยธธาตุยา วิคฺคตฺตมฺภิตา น วิกิริตฺติ น วิทฺธํสฺติ
 อวิกิริยมาณา อวิกิรฺธสฺยมาณา อเนกวิกิรฺธ อิกฺคณฺโณปฺปิสฺสิตาทิภาววิกิรฺธปิ อุปคฺคจฺจติ อนฺนุคฺคทิม-

รสสถิรภินาทิกาวณฺจ ปกาเสติ ฯ ยุสคตา อาพฺนุรนาการภูตา ปเนตฺถ อาโปธาคฺค ปจฺวีปติ
 ภูจฺจิตา เตชานุปาลิตา วาโยวิตถมฺภิตา น ปคฺขมฺรติ น ปริสุสวติ อปคฺขมฺรนาภา อปริสุสวมาภา
 ปิณฺธิตปิณฺธิตภาวํ ทสฺเสติ ฯ อสฺสิตปีตาทิปริปาจกา เจตฺถ อฺสุมาการภูตา อฺฉนฺตคฺคตลฺกขณา
 เตโชธาคฺค ปจฺวีปติภูจฺจิตา อาโปสงฺคหิตา วาโยวิตถมฺภิตา อิมํ กายํ ปริปาเจติ
 วณฺณสมฺปตฺตติยจฺจสฺส อวาทิ ฯ ตาย จ ปน ปริปาจโถ อยํ กายो น ปฺนุติภาวํ ทสฺเสติ ฯ
 องคฺคมาณฺสฺสา เจตฺถ สมฺมทีรณฺวิตถมฺภนลฺกขณา วาโยธาคฺค ปจฺวีปติภูจฺจิตา อาโปสงฺคหิตา
 เตชานุปาลิตา อิมํ กายํ วิตถมฺภิติ ฯ ตาย จ ปน วิตถมฺภิตโถ อยํ กายो น ปริปตฺติ อฺชฺช
 กํ สณฺชชาติ อปราย วาโยธาคฺคยา สมฺพฺภาหโถ คมณฺญชานนีสขฺชสยณอิริยาปเลสุ วิณฺณคฺคตี
 ทสฺเสติ สมฺมิณฺณเชติ สมฺปสาเรติ หตฺถปาทํ ลาเหติ ฯ เอวเมตํ อิตฺถิปฺริสาทิกาวณ
 พาลชนวณฺณํ มายารูปสทิสํ ธาตุยฺนตํ ปวตฺตตฺตตีติ ฯ เอวํ จฺฉณฺโถ มนสิกาตพฺพา ฯ

ลฺกขณาทีโถติ ปจฺวีธาคฺค กิลฺกขณา กิรสา กิปฺจ
 อวาชฺเชตฺวา ปจฺวีธาคฺค กกฺชหตฺตลฺกขณา ปติฏฺฐชานรสา สมฺปฏฺิจฺฉนฺปจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
 ปคฺขมฺรณลฺกขณา พุรฺหนรสา สงฺคหฺปจฺจ
 เตโชธาคฺค อฺฉนฺตคฺคตลฺกขณา ปริปาจนรสา
 มทฺทวณฺณปฺปทานปจฺจ
 วาโยธาคฺค วิตถมฺภนลฺกขณา สมฺมทีรณรสา อภินิหารปจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
 เอวํ ลฺกขณาทีโถ มนสิกาตพฺพา ฯ

(วิสุทธิมรรค ภาค ๒ สมานินิเทศ หน้า ๑๘๘-๑๘๙)

—◆—
ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ.๘

แปล มคธเป็นไทย

พ.ศ. ๒๕๔๗

๑. ถามว่า ก็ จริยาเหล่านี้มัน มีอะไรเป็นต้นเหตุ และจะทราบได้อย่างไรว่า บุคคลนี้เป็นราคะจริต บุคคลนี้เป็นโทสะจริตเป็นต้นจริตใดจริตหนึ่ง และอะไรเหมาะแก่ บุคคลจริตไหน ๆ ในจริยาเหล่านั้น อาจารย์บางพวกกล่าวว่า อันดับแรก จริต ๓ ประการข้างต้น มีกรรมที่ได้สั่งสมมาแต่ชาติก่อนเป็นต้นเหตุ และมีธาตุและโทษเป็นต้นเหตุ ๆ อธิบายว่า คนที่มากไปด้วยอกัปกิรียาที่น่าพอใจและกรรมที่ติงามมาแต่ปางก่อน ก็ดี คนที่จตุติมาจากสวรรค์แล้วมากเกิดในมนุษยโลกนี้ก็ดี ย่อมเป็นคนราคะจริต คนผู้สร้างเวรกรรม คือ ตัดช่องย่องเบา ปลิ้นปล้อน และพันชนาการจงจำไว้มากในปางก่อนก็ดี คนที่จตุติมาจากนรก หรือกำเนิดจากนาคมากเกิดในมนุษยโลกนี้ก็ดี ย่อมเป็นคนโทสะจริต คนที่มากไปด้วยการตีมน้ำเมา และขาดการศึกษาคั่นคว่ำในปางก่อนก็ดี คนที่จตุติจากกำเนิดดิรัจฉานมากเกิดในมนุษยโลกนี้ก็ดี ย่อมเป็นคนโมหจริต โดยนัยดังนี้แล อาจารย์บางพวกจึงกล่าวว่า จริยา ๓ ข้างต้น มีกรรมที่ได้สั่งสมมาแต่ชาติก่อนเป็นต้นเหตุ ๆ อหนึ่ง บุคคลย่อมเป็นคนโมหจริต เพราะธาตุ ๒ อย่าง คือ ปฐวีธาตุ และอาโปธาตุ หนาแน่น เป็นโทสะจริต เพราะธาตุ ๒ อย่างนอกนี้หนาแน่น เป็นราคะจริต เพราะธาตุ ทั้งปวง (๔ ประการ) เสมอกัน โดยนัยดังนี้ ๑ ในโทษทั้งหลายเล่า คนที่มีเสมหะมาก ย่อมเป็นคนราคะจริต คนที่มีลมมาก เป็นคนโมหจริต หรือว่าคนที่มีเสมหะมาก เป็นคนโมหจริต คนที่มีลมมาก เป็นคนราคะจริต โดยนัยดังนี้ ๑ อาจารย์บางพวกจึงกล่าวว่า จริยา ๓ ข้างต้น มีธาตุและโทษเป็นต้นเหตุ ๆ

ในบุคคลเหล่านั้น เพราะเหตุคนที่ยกไปด้วยอกัปกิรียาอันน่าพอใจ และ

^๑ ปาฐะเป็นปฐวีธาตุ แต่ข้อความตอนนี ยังไม่พูดถึงปฐวี เพราะท่านจะกล่าวข้างหลัง

หมายเหตุ คำว่า เอกจเจจ (อาจารย์บางพวก) หมายถึง พระอุปติสสะเถระผู้แต่งพระคัมภีร์วิมุตติมรรค ดังมหาฎีกา (เล่ม ๑ หน้า ๑๔๓) ความว่า เอกจเจติ อุปติสสะเถโร สนุชยาท ๆ เชน ทิ วิมุตติมคเค ตถา วุตต ฯ แปลว่า บทว่า เอกจเจ กล่าวหมายเอาพระอุปติสสะเถระ เพราะพระเถระนี้กล่าวไว้อย่างนั้นในคัมภีร์วิมุตติมรรค

กรรมที่ดิงามในปางก่อน และแม้คนที่จุดจากสวรรค์แล้วมาเกิดในมนุษย์โลกนี้ก็ดี หากเป็นโรคจริตทุกคนไม่ หรือว่าบุคคลทั้งหลายนอกนี้ หากเป็นโทสจริตและโมหจริตไปทุกคนไม่ อนึ่ง ขึ้นชื่อว่า การกำหนดจรียาด้วยความหนาแน่นแห่งธาตุตามนัยดังที่กล่าวไว้แล้ว ย่อมมีไม่ได้ และในการกำหนด (จรียา) ด้วยโทษ ท่านก็กล่าวไว้เฉพาะโรคและโมหะทั้งสองอย่างไว้เท่านั้น แม้โรคและโทษทั้งสองอย่างนั้น ก็ขัดแย้งกันในคำหน้าและคำหลัง ๆ ส่วนในจรียา ๓ ข้างปลายมีศรัทธาจริตเป็นต้น ท่านก็มีได้กล่าวต้นเหตุไว้เลยแม้สักข้อเดียว เพราะฉะนั้น คำทั้งหมดนั้น จึงเป็นคำที่มีได้กำหนดให้เด็ดขาด ๆ ส่วนในปัญหาว่า จรียาทั้งหลายมีอะไรเป็นต้นเหตุ นั้น มีข้อวินิจฉัยโดยคล้อยตามมติของพระอรธกถาจารย์ทั้งหลาย ดังต่อไปนี้ ๆ

๒. ข้อว่า โดยเป็นจุน มีพรรณนาว่า ก็ ปฐวีธาตุที่ย่อยจนเป็นชนิดปรมาณู เป็นละอองละเอียดในสรีระนี้ เมื่อกำหนดเอาโดยประมาณ (ร่างกายคนขนาด) กลางจะพึงมีประมาณหนึ่งเท่านั้น ๆ ปฐวีธาตุนั้น อันเอาไปธาตุซึ่งมีประมาณครึ่งเท่านั้นจากปฐวีธาตุนั้นช่วยยึดไว้ อันเตโชธาตุช่วยรักษาไว้ อันวาโยธาตุช่วยพยุงไว้ จึงไม่กระจัดกระจาย ไม่พังทลายไป เมื่อไม่กระจัดกระจาย ไม่พังทลายไป จึงรู้ได้ว่า เป็นหญิง เป็นชาย เป็นต้นหลายอย่าง และประกาศความเป็นคนผอม อ้วน สูง ต่ำ ลำสัน และบอบบาง เป็นต้น ๆ

ส่วนเอาไปธาตุที่ถึงความ เป็นของเหลว มีอาการซึมซาบในสรีระนี้ ดำรงอยู่บนปฐวีธาตุ อันเตโชธาตุช่วยรักษาไว้ อันวาโยธาตุช่วยพยุงไว้ จึงไม่หยดไม่ไหลออกมา เมื่อไม่หยดไม่ไหลออกมา จึงแสดงความเปล่งปลั่ง ๆ ส่วนเตโชธาตุ อันมีความร้อนเป็นลักษณะ มีอาการเป็นไออุ่น ยังของกินของดื่มเป็นต้นให้ย่อยได้ในสรีระนี้ ดำรงอยู่บนปฐวีธาตุ อันเอาไปธาตุช่วยยึดไว้ อันวาโยธาตุช่วยพยุงไว้ จึงทำกายนี้ให้อบอุ่นอยู่ได้ และนำเอาความถึงพร้อมแห่งผิวพรรณมาให้แก่กายนั้นด้วย ๆ ก็แล ร่างกายนี้ อันเตโชธาตุนั้น ทำให้อบอุ่นไว้ จึงมิได้แสดงความเนา (ให้ปรากฏ) ๆ

ส่วนวาโยธาตุ อันมีความเคลื่อนไหวและการพยุงไว้เป็นลักษณะ แล่นไปตามองค์อวัยวะใหญ่ในสรีระนี้ ดำรงอยู่บนปฐวีธาตุ อันเอาไปธาตุช่วยยึดไว้ อันเตโชธาตุช่วยรักษาไว้ จึงพยุงกายนี้ไว้ได้ ๆ ก็แล กายนี้อันวาโยธาตุนั้นพยุงไว้ จึงไม่ล้มตั้งตรงอยู่ได้ อันวาโยธาตุอื่นอีกสนับสนุน จึงแสดงการเคลื่อนไหวในอิริยาบถ คือ เดิน

ยืน นั่ง นอนได้ คู้ได้ เที้ยดได้ เคลื่อนไหว (กระดิก) มือเท้าได้ ฯ ยนต์ คือธาตุนี้ อันเป็นเช่นกับรูปมายา เป็นเครื่องลวงคนใจได้ โดยความเป็นหญิง เป็นชายเป็นต้น อย่างนี้แล ฯ พระโยคาวจรพึงมนสิการธาตุทั้งหลาย โดยเป็นจุน ดังพรรณนามาฉะนี้ ฯ

ชื่อว่า โดยวิเสสลักษณะ ๔ ประการ มีลักษณะเป็นต้น มีพรรณนาว่า พระโยคาวจรพึงอาวัชนาการถึงธาตุ ๔ ดังนี้ว่า ธาตุ๓ มีอะไรเป็นลักษณะ มีอะไรเป็นรส มีอะไรเป็นปัจจัยปฏิฐาน เป็นต้น แล้วจึงมนสิการโดยอาการมีลักษณะเป็นอาทิ อย่างนี้ว่า ปฐวีธาตุ มีความแข็งเป็นลักษณะ มีความเป็นที่อาศัยอยู่เป็นรส มีความรองรับไว้ได้เป็นปัจจัยปฏิฐาน ฯ อาโปธาตุ มีความไหลเป็นลักษณะ มีความเพิ่มพูนเป็นรส มีความยึดเอาไว้ได้เป็นปัจจัยปฏิฐาน ฯ เตโชธาตุ มีความร้อนเป็นลักษณะ มีความทำให้ย่อยเป็นรส มีความช่วยให้อ่อนเป็นปัจจัยปฏิฐาน ฯ วาโยธาตุ มีความพองไว้เป็นลักษณะ มีความเคลื่อนไหวเป็นรส มีการนำไปไว้เฉพาะหน้าเป็นปัจจัยปฏิฐาน ฯ

พระธรรมโมลี อุดสโม วัดพิชยญาติการาม
 สนามหลวงแผนกบาลี

แปล
 ตรวจแก้.